ΔΕΛΤΊΟ ΤΎΠΟΥ

Δεκέμβριος 2024 GR

ΣΥΜΠΕΡΆΣΜΑΤΑ ΑΠΌ ΤΗΝ ΈΚΘΕΣΗ-ΟΡΌΣΗΜΟ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΉΣ ΚΟΙΝΟΠΡΑΞΊΑΣ ATHENA ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΠΛΗΡΟΦΌΡΗΣΗ ΚΑΙ ΤΙΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΚΈΣ ΕΠΙΘΈΣΕΙΣ FIMI

Ανταποκρινόμενη στην πρωτοβουλία European Democracy Shield (Ευρωπαϊκή Ασπίδα Δημοκρατίας), η ερευνητική κοινοπραξία ATHENA, η οποία αποτελείται από 14 εταίρους προερχόμενους από 11 ευρωπαϊκές χώρες, προχώρησε στην ανάλυση 32 περιπτώσεων ενδεχόμενης πληροφοριακής χειραγώγησης **(Εξωγενείς Πληροφοριακές Επιθέσεις Χειραγώγησης - ΕΠΕΧ / Foreign Information Manipulation and Interference - FIMI)** ορμώμενης εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η ανάλυση των περιπτώσεων αυτών εξέτασε τακτικές, τεχνικές και διαδικασίες (TTP) που χρησιμοποιήθηκαν σε αυτές τις «πληροφοριακές επιθέσεις». Τα πορίσματα της ανάλυσης περιλαμβάνονται σε μια εκτενή έκθεση-ορόσημο στην ανάλυση πληροφοριακών επιθέσεων χειραγώγησης μέσω διαδικτύου, όπου η κοινοπραξία ATHENA σχολιάζει και παρουσιάζει συμπεράσματα που έχουν εξαχθεί από πλέον των 1400 τεκμηρίων (άρθρων σε εφημερίδες, ειδησεογραφικά πρακτορεία ιστολόγια,, έγκριτα επιστημονικά περιοδικά και συνέδρια, εκθέσεις, ομιλίες κλπ) και 20 συνεντεύξεων με εμπειρογνώμονες, ακαδημαϊκούς, δημοσιογράφους και πολιτικούς αναλυτές. Η έκθεση καταλήγει με μια σειρά προτάσεων πολιτικής.

Βασικές διαπιστώσεις

Ανάγκη επαγρύπνησης και συνεχούς προσαρμογής σε εξελισσόμενες τακτικές: Οι δράστες επιθέσεων χειραγώγησης FIMI αξιοποιούν ευρύ φάσμα τακτικών, τεχνικών και διαδικασιών (ΤΤΔ / TTPs) και πολλαπλές διαδικτυακές πλατφόρμες και μέσα κοινωνικής δικτύωσης, για την αποφυγή του εντοπισμού και την ευρύτατη δυνατή διάδοση των μηνυμάτων τους. Συνεπώς, οι υπεύθυνοι για την άμυνα έναντι επιθέσεων FIMI οφείλουν να είναι σε επαγρύπνηση και να προσαρμόζουν τα αντίμετρά τους στις διαρκώς εξελισσόμενες κακόβουλες τακτικές

- ·Η ανάλυση πολυάριθμων που έγινε αναδεικνύει μια αυξανόμενη ευρηματικότητα στις εφαρμοζόμενες ΤΤΔ. Κάποιοι από τους δράστες καλύπτουν επιμελώς την ταυτότητα και τα ίχνη τους ή αρνούνται τη συμμετοχή τους σε επιθέσεις. Ο εντοπισμός τους και η απόδοση ευθύνης καθίσταται σύνθετη και ιδιαίτερα δύσκολη διαδικασία. Η ανάλυση της FIMI απαιτεί κατανόηση των διαφορετικών τύπων δραστών εκστρατειών παραπληροφόρησης, των κινήτρων τους και των τακτικών που ακολουθούν. Στο πλαίσιο του έργου ATHENA μελετήθηκαν περιπτώσεις FIMI με ενδεχόμενη αφετηρία τη Ρωσία, την Κίνα, τη Βόρεια Κορέα, την Τουρκία, τη Σαουδική Αραβία, το Ιράν και την Ινδία. Από τις μελέτες που έγιναν διαπιστώνεται ότι η Ρωσία δραστηριοποιείται σε επιθέσεις FIMI περισσότερο από κάθε άλλη χώρα.

Ακούσιοι δράστες: Ο ρόλος των «χρήσιμων ηλιθίων» στις επιθέσεις FIMI

Η επιτυχία αυτών των εκστρατειών FIMI εξαρτάται συχνά από αποδέκτες παραπλανητικών πληροφοριών και μηνυμάτων, οι οποίοι, εν αγνοία τους, συνδράμουν σε έναν σκοπό ή μια ατζέντα—συχνά πολιτική ή ιδεολογική—χωρίς να αντιλαμβάνονται πλήρως τις συνέπειες, ειδικά όταν ο συγκεκριμένος σκοπός είναι χειραγωγικός ή επιβλαβής. Στην περίοδο του Ψυχρού Πολέμου, ο όρος «χρήσιμοι ηλίθιοι» χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει πολίτες δυτικών χωρών, οι οποίοι έδειχναν συμπάθεια προς το σοβιετικό καθεστώς. Σήμερα, χρησιμοποιείται ευρύτερα για να χαρακτηρίσει ανθρώπους οι οποίοι, λόγω ενθουσιασμού ή αφέλειας, υποστηρίζουν κινήματα, οργανισμούς ή καθεστώτα που τους εκμεταλλεύονται ή τους χειραγωγούν.

Ενίσχυση Δυσπιστίας - Αποδυνάμωση Συμμαχιών

Οι διάφοροι δράστες επιθέσεων FIMI αξιοποιούν αποτελεσματικά τεχνικές πληροφοριακού πολέμου (όπως η παραποίηση πληροφοριών και η εκμετάλλευση επειγόντων ειδησεογραφικών γεγονότων) για να προάγουν τη δυσπιστία εντός της Ε.Ε., να αποδυναμώσουν τις διατλαντικές συμμαχίες και να προωθήσουν πολιτικούς που τους είναι ευνοϊκά διακείμενοι στους σκοπούς των.

- Οι δράστες πληροφοριακών επιθέσεων τύπου FIMI ανήκουν συνήθως σε κρατικά καθοδηγούμενες ομάδες ή εγκληματικές οργανώσεις, αλλά ενίοτε είναι διαδικτυακοί ακτιβιστές («hacktivists») ή μεμονωμένα άτομα με κακόβουλα κίνητρα που συνεργάζονται ατύπως για να εξυπηρετήσουν κοινά συμφέροντα, έστω και χωρίς κεντρικό συντονισμό ή συνεννόηση. Αξιοποιώντας υποδομές που επιτρέπουν την ανωνυμία, οι δράστες FIMI βρίσκουν στα ΜΚΔ το πρόσφορο έδαφος για τη διάδοση και ενίσχυση της προπαγάνδας τους

Παρόλο που οι επιθέσεις τύπου FIMI συνδέονται συχνά με εκλογικές αναμετρήσεις, η επιρροή τους είναι πολύ ευρύτερη και συνεχίζει να ευδοκιμεί ακόμη και μετά τη διεξαγωγή εκλογών, όπως οι ευρωεκλογές της 9ης Ιουνίου 2024. Η απειλή για τη δημοκρατική κοινωνία παραμένει, ακόμα και αν είναι αβέβαιος ο πραγματικός αντίκτυπος εκστρατειών FIMI, καθώς η αποτελεσματικότητα των εκστρατειών αυτών και ο ρόλος των δυτικών αντιμέτρων εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο μελέτης και συζήτησης.

Οι μελέτες περίπτωσης του έργου ATHENA ανέδειξαν ότι τα ΜΚΔ εργαλειοποιούνται για τη διεξαγωγή παραπληροφόρησης, η οποία πολύ συχνά συνοδεύεται από παραποίηση γεγονότων (53,3%) και εκμετάλλευση υπαρχόντων αφηγημάτων (50%). **Η διαπίστωση αυτή υπογραμμίζει τον κεντρικό ρόλο των ΜΚΔ ως κυρίαρχου μέσου για τη διάδοση της παραπληροφόρησης, με στόχο τη διαστρέβλωση πληροφοριών, την υπερφόρτωση των χρηστών και την ενίσχυση παραπλανητικού περιεχομένου.**

Μεταξύ των αποτελεσματικότερων μεθόδων άμυνας κατά της παραπληροφόρησης συγκαταλέγονται η διαφάνεια, η ουσιαστική επικοινωνία και η τεκμηριωμένη αντίκρουση αφηγημάτων που στοχεύουν την Ευρωπαϊκή Ένωση. Η αξιολόγηση περιστατικών παραπληροφόρησης από τους αρμόδιους αναλυτές προϋποθέτει αυτοκριτική διάθεση και προσήλωση στη σημασία των σχέσων εμπιστοσύνης ανάμεσα στους ευρωπαϊκούς θεσμούς και τις κοινωνίες των κρατών-μελών της Ε.Ε. (1)

Η Ε.Ε. έχει ήδη εφαρμόσει διάφορα μέτρα για την αντιμετώπιση της παραπληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Στρατηγικής για την Κυβερνοασφάλεια, καθώς και πρωτοβουλιών του European Centre of Excellence for Countering Hybrid Threats.(2)

---

[1] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/cybersecurity-strategy
[2] https://www.hybridcoe.fi/

Συστάσεις Πολιτικής

- Πολυδιάστατη Αντιμετώπιση: Η αποτελεσματική αντιμετώπιση εκστρατειών παραπληροφόρησης απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση, που προϋποθέτει τη συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, μέσων κοινωνικής δικτύωσης, κοινωνίας των πολιτών και του ευρύτερου κοινού. Ωστόσο, η ευρύτερη αυτή κινητοποίηση μπορεί να επιτευχθεί ρεαλιστικά μόνο εάν οι φορείς που εμπλέκονται στην αντιμετώπιση της FIMI υιοθετήσουν μια κοινή «γλώσσα», αξιοποιώντας πλαίσια όπως το DISARM [3] και το STIX [4] για την εναρμόνιση της παρακολούθησης, ανάλυσης, αξιολόγησης και ανταπόκρισης στις επιχειρήσεις FIMI.

Κριτικά Σκεπτόμενοι Πολίτες: Οι κυβερνήσεις και οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών οφείλουν να επικεντρωθούν σε πρωτοβουλίες ενίσχυσης του ψηφιακού εγγραματισμού, ώστε οι πολίτες να αξιολογούν κριτικά τις πηγές ειδήσεων και να εξετάζουν την αξιοπιστία και τα κίνητρα πίσω από την πληροφόρηση που λαμβάνουν. Οι πολίτες πρέπει να ενθαρρύνονται να αμφισβητούν τις πληροφορίες που προβάλλονται σε δημόσιες εκστρατείες. Σε περιπτώσεις συγκεκριμένων ενεργειών αντιμετώπισης επιθέσεων FIMI, τόσο οι πολίτες όσο και οι ειδικοί πρέπει να έχουν τη δυνατότητα αναζήτησης πληροφοριών από επίσημες πηγές ή εκθέσεις αξιόπιστων ερευνητικών ιδρυμάτων, ερευνητικών έργων και δεξαμενών σκέψης που επικεντρώνονται στην παραπληροφόρηση και την κυβερνοασφάλεια.
Προώθηση Ελέγχου Γνησιότητας: Τα κράτη-μέλη της Ε.Ε. οφείλουν να ενισχύσουν τις δεξιότητες ελέγχου και επιβεβαίωσης εικόνων και βίντεο (fact-checking), ώστε οι πολίτες να μπορούν να εντοπίζουν περιεχόμενο που έχει υποστεί χειρισμό ή άλλες μορφές ψηφιακής εξαπάτησης. Η εκπαίδευση των πολιτών, συμπεριλαμβανομένων των μαθητών, γύρω από τις τακτικές FIMI μπορεί να τους καταστήσει την πρώτη γραμμή άμυνας κατά της παραπληροφόρησης, μειώνοντας σημαντικά τη διάδοση και τον αντίκτυπο αναληθών πληροφοριών.

- **Ομάδες Άμεσης Αντίδρασης κατά της Παραπληροφόρησης:** Οι κυβερνήσεις οφείλουν να συγκροτήσουν ομάδες ταχείας ανταπόκρισης, ειδικά εκπαιδευμένες να αποδομούν τη FIMI μόλις αυτή εμφανιστεί. Στις ομάδες αυτές κρίνεται σκόπιμη η συμμετοχή κυβερνητικών στελεχών, ακαδημαϊκών, οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και δημοσιογράφων που ειδικεύονται στην επαλήθευση γεγονότων. Οι κυβερνήσεις πρέπει να ενισχύσουν τους μηχανισμούς παρακολούθησης, να βελτιώσουν τη διαφάνεια και να συνεργάζονται στενότερα με φορείς ελέγχου γεγονότων, ώστε να μετριάσουν τον αντίκτυπο της FIMI.

Επείγουσες Επενδύσεις σε Πολυγλωσσικά Εργαλεία: Η Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξωτερικής Δράσης (EEAS), δηλαδή η υπηρεσία εξωτερικών υποθέσεων της Ε.Ε., οφείλει να δώσει προτεραιότητα σε επενδύσεις σε πολύγλωσσα εργαλεία εντοπισμού, ικανά να ανιχνεύουν τη FIMI σε διαφορετικές γλώσσες. Με αυτόν τον τρόπο θα καταστεί δυνατός ο ταχύτερος εντοπισμός χειριστικού περιεχομένου σε ποικίλα γλωσσικά περιβάλλοντα και περιφερειακά συγκείμενα.

Διαμοιρασμός Γνώσης

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή οφείλει να ενθαρρύνει τα χρηματοδοτούμενα από την Ε.Ε. έργα που ασχολούνται με τη FIMI όπως αναπτύξουν δίκτυα συνεργασίας και ανταλλάσσουν γνώσεις με άλλα αντίστοιχα έργα στα κράτη-μέλη, τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Αυστραλία, την Ιαπωνία, τη Λατινική Αμερική, καθώς και σε άλλες χώρες που αντιστέκονται στη χειραγώγηση και την εξωγενή παραπληροφόρηση.
Για πιο λεπτομερή συμπεράσματα και συστάσεις που προκύπτουν από τις μελέτες περίπτωσης, μπορεί κανείς να συμβουλευτεί το **σχετικό ενημερωτικό σημείωμα**, το οποίο διατίθεται και στον **ιστότοπο του έργου ATHENA**, παρέχοντας περισσότερες πληροφορίες για το πρόγραμμα.

---

[3] https://disarmframework.herokuapp.com/
[4] https://oasis-open.github.io/cti-documentation/stix/intro.html

Κοινοπραξία

Επικοινωνία

Email: athena.comms@trilateralresearch.com

Funded by the European Union (grant number 101132686). UK participants in Horizon Europe Project ATHENA are supported by UKRI grant number 10107667 (Trilateral Research). Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Research Executive Agency (REA) or UKRI. Neither the European Union nor the granting authority nor UKRI can be held responsible for them. HORIZON-CL2-2023-DEMOCRACY-01.